

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-32>

УДК 314-330

ВОЛОНТЕРСТВО, ЯК ПРОВІДНЕ ЯВИЩЕ В ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ЕВОЛЮЦІЯ, ЗНАЧЕННЯ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМАТИКА

VOLUNTEERING AS A LEADING PHENOMENON IN THE PROCESS OF PROVIDING SOCIAL SECURITY IN UKRAINE: EVOLUTION, SIGNIFICANCE, CURRENT STATE AND PROBLEMS

Руденко Валентина Сергіївна

аспірантка, заступник декана із науково-педагогічної
та соціально-гуманітарної роботи факультету економіки та управління,
Київський університет імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9867-5951>

Rudenko Valentyna
Borys Grinchenko Kyiv University

У статті розглядається роль волонтерства у розвитку соціальної безпеки України та проблеми, з якими стикаються волонтери з боку держави та суспільства. Наголошено на значенні волонтерського руху як інструменту об'єднання країни, сприяння соціальній єдності та розвитку громадянської свідомості. Зазначено, що волонтерство стало особливо актуальним та життєво необхідним явищем під час повномасштабного вторгнення, адже де воно відіграє важливу роль у підтримці та наданні допомоги військовим, постраждалим, а також у забезпеченні соціальної інтеграції вразливих груп. Також обговорюється внутрішнє переміщення людей внаслідок конфлікту і важлива роль волонтерів у наданні допомоги та реінтеграції цих осіб. Запропоновано ряд заходів для полегшення проблем волонтерства в Україні, включаючи покращення державної підтримки, розвиток професійного розвитку волонтерів, створення механізмів співпраці та підвищення свідомості суспільства. Зазначено, що волонтерство має велике значення для розвитку соціальної безпеки, економічного розвитку, підтримки вразливих груп населення та підвищення соціально-економічного благополуччя в Україні.

Ключові слова: волонтер, соціальна безпека, країна, соціальне явище, соціальна відповідальність, трансформаційне суспільство, війна.

The article examines the role of volunteerism as a phenomenon that has acquired a particularly vital importance with the beginning of a full-scale invasion on February 24, 2022, in the development of social security of Ukraine and the problems faced by volunteers from the state and society. The works of scientists who studied the history of the emergence, features, motivational basis of the basics of volunteering abroad and in Ukraine were analyzed. A revolutionary change in the number and qualitative composition of volunteer activities currently present in Ukrainian society is presented. The author emphasizes the importance of the volunteer movement as a tool for uniting the country, promoting social unity and developing civic consciousness. It is noted that volunteering became a particularly relevant and vital phenomenon during a full-scale invasion, because it plays an important role in supporting and providing assistance to the military, victims, as well as in ensuring the social integration of vulnerable groups. It also discusses the internal displacement of people as a result of the conflict and the important role of volunteers in assisting and reintegrating these people. The author proposes a number of measures to alleviate the problems of volunteering in Ukraine, including improving state support, developing professional development of volunteers, creating cooperation mechanisms, and raising public awareness. It is noted that volunteering is of great importance for the development of social security, economic development, support of vulnerable population groups and improvement of socio-economic well-being in Ukraine. Further studies of volunteering in Ukraine and the implementation of their results in practice will allow to determine the most effective methods, develop recommendations for improving state support for volunteering initiatives, create conditions for the further development of volunteering in the country, both during the Russian aggression and after the victory. Considering the importance of volunteering as a factor of socio-economic security, the study will help to expand the knowledge base and understanding of this social pheno-

menon and will contribute to the development of strategic measures to strengthen socio-economic security in Ukraine. Analyzing the role of volunteering in improving socio-economic security, this study will provide a valuable contribution to the development of civil society, strengthening social solidarity and the formation of civic consciousness. The results of the study will be useful both for scientific researchers and for government bodies, public organizations and volunteer initiatives working in the field of social and economic security.

Keywords: volunteer, social security, country, social phenomenon, social responsibility, transformational society, war.

Постановка проблеми. Хоча волонтерство, як явище є безумовно позитивним індикатором розвитку суспільства та фактором підвищення соціальної безпеки, все ж, волонтери часто зустрічаються з багатьма проблемами, як з боку держави так і з боку суспільства. Ці недоліки можуть суттєво впливати на ефективність діяльності, мотивацію та подальший розвиток волонтерства, як фактору підвищення рівня соціальної безпеки.

Так, недосконалість правового регулювання та відповідного законодавства часто ускладнюють діяльність волонтерів. Волонтерство – це соціально значуща робота, яка поки що не має відповідного захисту прав учасників, наприклад, такого, як при укладенні Трудового договору.

Також певні бюрократичні механізми, різноманітність понять та відстань між безпосередніми учасниками волонтерського процесу та владою – теж створюють низький рівень реєстрації у Реєстрі волонтерів, та певним чином стримують подальший розвиток цієї діяльності.

Дослідження цих та інших проблем та шляхів розвитку волонтерської діяльності має бути в центрі уваги науковців, практиків та суспільства загалом. Адже від підтримки та співпраці всіх стейкхолдерів залежать життя, здоров'я та благополуччя військових та цивільних громадян та соціальна безпека в країні загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поняття «волонтерство» існує в світі ще з давніх часів. Офіційно першу певним чином сформовану волонтерську діяльність вважають створення Міжнародного комітету Червоного Хреста у 1859 році. Спочатку волонтерами називали людей, які йшли добровільно на військову службу, а пізніше – близько 1970 року, людей які займалися суспільно корисною діяльністю. Тому дослідження на цю тематику проводили як зарубіжні вчені, так і українські. Так, Панькова О.В., Касперович О.Ю., Іщенко О.В. розкривають це безумовно позитивне явище як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства [1]. Волонтерський рух, як теоретичну основу особливого розуміння свободи досліджує Р. Драпушко [2]. Беспалова К.О. у своїй праці відкриває це явище з боку мотиваційних аспектів волонтерства на

прикладі досвіду країн Заходу, що може стати науковим підґрунтям для подальшого дослідження даного феномену та дозволить розробити ефективні шляхи залучення добровольців до здійснення волонтерської допомоги в Україні [3]. Досить важливу роботу по вивченню волонтерського руху в Україні з моменту його виникнення до сьогоднішнього дня, аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів, що стимулюють його розвиток можна відстежити у Ванюшиної О.Ф. [4]. Еволюцію, правове регулювання і специфіку світового та українського волонтерського руху досліджувала у своїх роботах С. Поляруш [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вищеперераховані автори зробили значний внесок у дослідження волонтерства, як соціального явища. Проте з перших днів повномасштабного вторгнення росії волонтерство набуло особливого значення та значно змінилося як за своїми масштабами, так і за своєю спрямованістю та методологією. Потреба в допомозі неймовірно зросла, і буде триматися на цьому рівні ще довгий період часу. А державний апарат, незважаючи на досвід, отриманий при Революції Гідності та при вторгненні в 2014 році ще й досі не був готовий до нових глобальних широкоспрямованих викликів. Тому вивчення особливостей, значення та робота над помилками, які виникають при цій діяльності – є надважливим завданням для української держави. Волонтерство, як нове соціальне явище у суспільстві, яке отримало новий поштовх до розвитку під час повномасштабного вторгнення росії в Україну, ще мало досліджено вченими. Проте результати наукових досліджень надають підстави для розробки кращих практик та поліпшення організаційного управління волонтерськими програмами та проектами. Вони дозволяють ідентифікувати сильні та слабкі сторони середовища, зрозуміти чинники, які впливають на мотивацію та залучення волонтерів, а також розробити стратегії залучення та розвитку волонтерського потенціалу задля покращення рівня соціальної безпеки в регіоні. Питання дослідження волонтерства, як провідного явища для забезпечення соціальної безпеки в країні, є актуальним для дослідження, чому і присвячена ця стаття.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є аналіз явища волонтерства на теренах України в сучасних умовах та виявлення проблем у волонтерській діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Волонтерські рухи – не нові явища для українського суспільства. Так, людей, які долучалися до допомоги під час різних ситуацій та надзвичайних ситуацій внаслідок аварій техногенного або природопохідного характеру, потрясінь та змін в Україні (як під час повеней, революцій, тієї ж Революції Гідності у 2014 році) – було достатньо багато. Проте початок повномасштабного вторгнення росії в Україну – стало революційним поштовхом для підвищення соціальної відповідальності населення, відчуття долученості до спільної, надважливої справи. Тому дослідження особливостей волонтерства, як соціального явища, яке стає так широко поширеним в Україні, відіграють важливу роль у розумінні, вдосконаленні, правильного розвитку та майбутнього цього соціального явища. Розуміння, причинно-наслідкових зв'язків та розробка кращих практик для досягнення більш ефективних результатів, розвиток теоретичного та методологічного підґрунтя, створення концептуальних моделей, показників, методів та інструментів для вимірювання, оцінки та аналізу волонтерської діяльності. Ця робота робить можливим проведення порівняльних досліджень, виявлення трендів та розуміння ширшого контексту волонтерства.

Значення волонтерства, особливо в країні, яка захищає свою територіальну цілісність – важко переоцінити. Воно має потужну здатність об'єднувати людей навколо спільних цінностей, адже колаборація, з метою допомоги іншим, спільна мета, яка перевищує індивідуальні інтереси та навіть політичні різноголосся – є досить важливим для боротьби проти агресора, як на фронті, так і в тилу. Це створює платформу для співробітництва та злагодженої дії на благо всієї країни. До того ж, волонтерство сприяє формуванню спільнот, де люди знаходять спільні цінності та взаєморозуміння, стимулює взаємодопомогу, толерантність та взаємну повагу, що сприяє зміцненню соціальної єдності та розвитку громадянської свідомості.

Чи не кожен другий громадянин України в тій чи іншій формі долучався до волонтерської діяльності, особливо останні півтора року. Хтось – руками, хтось мав необхідні здібності для організації та адміністрування певної кількості людей. Багато підприємств блискавично швидко перепрофілювалися на інший вид

діяльності, для того, щоб мати змогу забезпечувати потреби армії, яка не була повністю готова до фронту протяжністю майже 1500 км.

У 2022 році з початком активних бойових дій в Україні відбулися глобальні процеси внутрішнього переміщення людей у населені пункти, які знаходяться на умовно безпечній відстані від лінії фронту. Мільйони сімей опинилися без нічого в чужих містах, без дому, без підтримки рідних та роботи. За даними Міністерства соціальної політики, кількість офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб в країні досягає 4,9 млн осіб [6].

Це стало значним викликом для інститутів держави, економіки та і суспільства загалом, адже така кількість людей закономірно спричинила навантаження як на органи місцевого самоврядування, соціальні інституції, так і на бюджет – на місцевих та центральному рівнях. Внутрішньо переміщені люди потребували не просто матеріальних дотацій та допомоги, а й реінтеграції у суспільство, в якому вони опинилися. Багато волонтерських центрів стали надавати медичну допомогу, харчування, одяг, притулок та інші необхідні речі, що допомогло зменшити рівень бідності, запобігти бездомності та незахищеності серед населення, підвищивши рівень соціальної безпеки в територіальних одиницях.

Волонтерські ініціативи, попри першочерговість допомоги постраждалим від війни також значно посприяли і продовжують сприяти соціальній інтеграції вразливих груп, таких як дітисироти, інваліди, ветерани війни, мігранти, та інші. Вони створюють можливості для отримання освіти, професійної перепідготовки, соціальної підтримки та розвитку, що сприяє їхньому активному участі у суспільстві, покращує їхнє відчуття інтеграції. Волонтерська діяльність значно допомагає стимуляції економічного розвитку, адже сприяє зростанню зайнятості, залученню інвестицій та підвищенню економічного рівня громадян. Так, переселенці мають змогу перепрофілюватися, багато з них і самі почали працювати у волонтерських центрах, дехто навіть наважився на відкриття власного бізнесу після отримання допомоги. Тому навчання, зниження безробіття, самозайнятості – це дійсно ті речі, які підвищують рівень соціальної безпеки та сприяють розвитку суспільства, сприяють покращенню життя громадян, зміцнюють соціальну солідарність та сприяють забезпеченню стабільності і гармонії в країні.

За даними Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, близько 61% українців так чи інакше долучалися до волонтерської допомоги військовим чи своїм співгромадянам: є

ті, хто допомагав фізичною роботою (близько 10%), хто фінансово – 31%, а хтось і фінансово, і роботою (20%). За рік війни усім стало зрозуміло, що волонтери роблять величезний вклад у перемогу і є потужною підтримкою як для наших воїнів так і для цивільних [7]. Деякі особи з часом офіційно завізували свою діяльність перед державою – створили Благодійні фонди, Громадські організації і т.д. До того ж, ще у 2014 році в Україні виникла потреба у Реєстрі волонтерів – базі, зареєструвавшись у якій людині не потрібно сплачувати відрахування в державний бюджет із надходжень, які перераховують на рахунки люди.

Так, згідно з даними Opendatobot, до повномасштабного вторгнення в Реєстрі волонтерів було лише 354 особи, а вже в квітні 2023 року в цій базі було 4,3 тисячі волонтерів. А за словами членкині комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової та митної політики Ольга Василевська-Смаглюк, станом на червень 2023 року – в цьому Реєстрі нараховувалося майже 5 тисяч осіб. Реєстрація дозволяє уникнути 18% податку на доходи фізичних осіб та 1,5% військового збору на донати. Крім того, внесення в реєстр волонтерів упереджує ризик потрапити під фінмоніторинг та зазнати блокування банківських рахунків через підозрілість операцій по картках, з чим зіткнулися багато українців весною 2022 року [8]. Проте, як стверджують самі волонтери, збільшення кількості офіційних волонтерів у 14 разів, не означає високу ефективність цієї бази настільки, наскільки очікувалося: багато з них скаржилися на те, що будучи зареєстрованими в ній – їм все одно нараховувалися податки. Виявилося, що на справі не оподатковуються лише пожертвування, на які купуються речі із переліку Постанови Кабміну 112, яка була складена аж 24 лютого 2016 року [9]. Звісно, що технології, обладнання та головне – виклики, які мають здатність різко змінюватися протягом повномасштабної війни – не можуть обмежитися номенклатурою, яка була сформована у 2016 році. Тому після колективної роботи урядовців та активних небайдужих волонтерів вже 5 червня 2023 року громадяни змогли побачити нову удосконалену редакцію постанови.

Ще до повномасштабного вторгнення робота багатьох благодійних чи волонтерських організацій зустрічалася із рядом проблем. Попов В.Ж. виділяє такі основні проблеми у сфері розвитку волонтерства: перша – наявність в суспільстві патерналістського менталітету та недостатня сформованість культури добротності (недовіра громадян до діяль-

ності благодійних організацій та безкорисливих дій у цілому, побоювання шахраїв).

Окрім ментальних факторів, що заважають ефективному розвитку благодійності, слід виділити й матеріальний, а саме – скрутне матеріальне становище громадян.

До того ж, існує недостатня державна політика сприяння розвитку благодійництва й характеризується відсутністю стимулів з боку держави щодо заохочення до благодійної діяльності громадян та організацій (наприклад, відсутність податкових стимулів для бізнесу). Також автор відзначає проблеми інституційного росту: низький рівень управлінської культури персоналу, недостатній рівень публічної діяльності. У цілому ситуація, коли держава неспроможна забезпечувати необхідні потреби громадян в повному обсязі, але й не поспішає сприяти наданню цих функцій громадсько-приватному сектору – була малосприятливою для активного долучення більшої кількості громадян до неї [10].

Незважаючи на існуючий Реєстр волонтерів, все ж, цілком справедливо, що більшість українців по вищевказаних причинах не поспішають активно реєструватися на цьому майданчику. Для порівняння: досить поширений метод зборів на допомогу в Україні – це відкриття «банки». Вже в травні 2023 року, 38 963 українці (а це – майже у 8 разів перевищує кількість зареєстрованих українців в Реєстрі) відкрили 48 662 «банки». Це у 23 рази більше, аніж було на початку повномасштабного вторгнення у березні 2022 року (рис. 1). Кількість власників банків для збирання допомоги зростає майже у 21 раз з початку війни [11].

Волонтерська діяльність – це значна допомога військовим та цивільним України у фінансовому плані. За даними рейтингу, який склав журнал «Forbes» найбільші благодійні організації зібрали 63 млрд грн за 9 місяців війни (табл. 1).

Як бачимо, вказані суми є досить вагомими та мають різкий ріст, в порівнянні з надходженнями до повномасштабного вторгнення (при тому, що у таблиці не були вказані фандрейзингові організації меншого масштабу).

Такі дані дослідження волонтерства можуть бути використані для підтримки прийняття політичних рішень і розробки програм, спрямованих на підтримку та розвиток волонтерського сектора. Цей суспільно корисний вид діяльності потребує подальшого вивчення, аналізу, пошук «тонких місць» та підтримки з боку держави та органів самоврядування задля подальшого розвитку та підвищення рівня соціальної безпеки в суспільстві, враховуючи воєнну та поствоєнну ситуацію.

Рис. 1. Динаміка кількості власників (волонтерів) та відкритих «банок» для збору допомоги в Україні за період квітень 2022 р. – квітень 2023 р.

Джерело: складено автором за даними [11]

Таблиця 1

Рейтинг найбільших фандрейзингових платформ

Назва фандрейзингової організації	Зібрана сума, млрд грн.
Спецрахунки НБУ для військових та гуманітарних потреб	21,5
Благодійна організація World Central Kitchen	13,8
Платформа United24	8,5
Фонд «Повернись живим»	5,3
SCM, Фонд Ріната Ахметова та ФК «Шахтар»	3,5
Фонд Сергія Притули	3,2
Телемарафон ARD	2,1
Фонд Віктора Пінчука	1,8
Благодійний фонд RAZOM	1,7
Благодійний фонд KSE Foundation	1,5

Джерело: складено автором за даними [12]

Висновки. Отже, наукові дослідження волонтерства важливі для поглибленого розуміння його ролі та впливу на суспільство. Вони допомагають вдосконалювати практику, розвивати теорію та методологію, а також підтримувати прийняття рішень на основі наукових даних. Волонтерство, як явище, відіграє значну роль не лише у збереженні життів захис-

ників та цивільних, боротьбі за суверенітет та територіальну цілісність України, а й є одним із важелів підтримки соціальної безпеки у суспільстві на достатньому рівні. Волонтерство сприяє покращенню якості життя людей, забезпечуючи допомогу уразливим потребуючим групам населення, а також підтримує стабільність суспільства загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Панькова О.В., Касперович О.Ю., Іщенко О.В. Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи. *Науковий журнал «Українське суспільство»*. Укр. соціум. 2016. № 2(57). С. 25–40. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2016.02.025>
2. Драпушко Р., Ілюк О. Формування філософії волонтерського руху як теоретичної основи особливого розуміння свободи. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2023. № 1 (1). С. 40–56. DOI: <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2023.1.1.3>
3. Беспалова К.О. Мотиваційні аспекти волонтерства: досвід західних країн. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць*. 2012. № 3 (15). С. 67–71.
4. Ванюшина О.Ф. Волонтерський рух в Україні: еволюція, сучасний стан та статус. *Вісник Національного університету оборони України*. 2015. № 1 (44). URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/625606/mod_resource/content/1/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD.pdf
5. Поляруш С. Волонтерський рух: світовий досвід, Україна і Кіровоградщина. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Історичні науки*. 2015. Вип. 22. С. 150–155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_i_2015_22_27

6. Офіційний сайт Міністерство соціальної політики України. URL: <http://surl.li/hhucn>
7. Оподаткування волонтерів: «війна» з державою заради допомоги державі? Мультимедійна платформа іномовлення України «Укрінформ». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3717153-opodatkuvan-na-volonteriv-vijna-z-derzavou-zaradi-dopomogi-derzavi.html>
8. Скільки в Україні наразі зареєстрованих волонтерів: у фінансовому комітеті назвали цифру. *Судово-юридична газета*. Випуск від 27 квітня 2023.
9. Про затвердження переліку засобів, товарів (робіт, послуг), сума (вартість) благодійної допомоги для закупівлі або у вигляді яких не включається до оподаткованого доходу платників податку на доходи фізичних осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112-2016-%D0%BF#Text>
10. Попов В.Ж. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Неурядові організації в соціальній роботі України та організація волонтерської діяльності» (для магістрів). Київ : МАУП, 2016. 10 с.
11. Лише 5 тисяч українців зареєструвалися у Реєстрі волонтерів. 26 червня 2023 р. *Опендатабот*. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/real-volunteers>
12. Ланда В. Перша десятка. Найбільші благодійники зібрали 63 млрд грн за 9 місяців війни. «*Forbes Ukraine*». 29 листопада 2022. URL: <https://forbes.ua/money/desyatki-milyardiv-na-armiyu-ta-dopomogu-10-naybilshikh-fandreyzingiv-za-chas-viyni-renking-forbes-29112022-10118>

REFERENCES:

1. Pankova O.V., Kasperovych O.Yu., Ishchenko O.V. (2016) The development of volunteering in Ukraine as a manifestation of the activation of social resources of civil society: specifics, problems and prospects. *Scientific journal "Ukrainian Society"*. Ukraine society, no. 2(57), pp. 25–40. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2016.02.025>
2. Drapushko R., Ilyuk O. (2023) Formation of the philosophy of the volunteer movement as a theoretical basis for a special understanding of freedom. *Multiverse. Philosophical Almanac*, no. 1 (1), pp. 40–56. DOI: <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2023.1.1.3>
3. Bepalova K.O. (2012) Motivational aspects of volunteering: experience of Western countries. *Bulletin of NTUU "KPI". Politology. Sociology. Law: a collection of scientific works*, no. 3 (15), pp. 67–71.
4. Vanyushina O.F. (2015) Volunteer movement in Ukraine: evolution, current state and status. *Bulletin of the National Defense University of Ukraine*, no. 1 (44). Available at: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/625606/mod_resource/content/1/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD.pdf
5. Polyarush S. (2015) The volunteer movement: world experience, Ukraine and Kirovohrad Region. *Scientific Notes [Kirovohrad State Pedagogical University named after Volodymyr Vinnichenko]. Series: Historical sciences*, vol. 22, pp. 150–155. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_i_2015_22_27
6. Official website of the Ministry of Social Policy of Ukraine. Available at: <http://surl.li/hhucn>
7. Taxation of volunteers: "war" with the state for the sake of helping the state? Ukrainian foreign broadcasting multimedia platform "Ukrinform". Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3717153-opodatkuvan-na-volonteriv-vijna-z-derzavou-zaradi-dopomogi-derzavi.html>
8. How many volunteers are currently registered in Ukraine: the financial committee named the figure. *Judicial and legal newspaper*. Issue dated April 27, 2023.
9. On approval of the list of means, goods (works, services), the amount (value) of charitable assistance for purchase or in the form of which is not included in the taxable income of payers of income tax of natural persons. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 24, 2016 No. 112. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112-2016-%D0%BF#Text>
10. Popov V.Zh. (2016) Methodological recommendations for ensuring the independent work of students from the discipline "Non-governmental organizations in social work of Ukraine and the organization of volunteer activities" (for masters). Kyiv: MAUP, 10 p.
11. Only 5,000 Ukrainians registered in the Register of Volunteers. June 26, 2023 *Opendatabot*. Available at: <https://opendatabot.ua/analytics/real-volunteers>
12. Landa V. (2022) The first ten. The largest benefactors collected UAH 63 billion during the 9 months of the war. "*Forbes Ukraine*". November 29. Available at: <https://forbes.ua/money/desyatki-milyardiv-na-armiyu-ta-dopomogu-10-naybilshikh-fandreyzingiv-za-chas-viyni-renking-forbes-29112022-10118>